

Müstefâdü'l-Ahbâr Fi Ahvâl-i Kazan ve Bulgar

Şehabeddin-i Mercanî

2008

ATATÜRK
KÜLTÜR
MERKEZİ

Müstefâdü'l-Ahbâr Fi Ahvâl-i Kazan ve Bulgar

Şehabeddin-i Mercanî

ATATÜRK
KÜLTÜR
MERKEZİ

Müsterfâdü'l-Ahbâr il Ahvâl-i Kazan ve Bulgar, Ş. Mercanî'nin en değerli esen olarak kabul edilmektedir. Eserde Orta Asya (Türkistan) coğrafyası olarak bilinen geniş sahada yaşayan Türk halklarının tarihi, dilleri, gelenekleri, ilmi dünyası, eğitim yöntemleri ve diğer konular hakkında bilgi verilmektedir. XX. yüzyılda anlamında sıra dışı eserlere imza atan yazar, Avrupa'da ve bütün dünyada ilgi uyandırmıştır. Bugün bile vermiş olduğu bilgiler ilmi değerini kaybetmemiş, faydalandığı yazma eserlerin bazılarının günümüze ulaşmamış olması sebebiyle yaptığı çalışma kat be kat değer kazanmıştır.

Müsterfâdü'l-Ahbâr'de eski Türklerin (Avrupa Hunları, Hazarlar, Bulgarlar, Kıpçaklar, Tatarlar, Başkırlar) ve Ruslara ait değerli bilgiler mevcut. Mercanî'nin en önemli özelliği, eserlerinde o döneme ait yaşam şeklini her yönüyle yansıtmış olmasıdır.

Rusların Doğu Kıpçak sahasına girişleri, kültürel asimilasyon, dil değişimi ve emik baskısının yanı sıra dini hayata müdahalelerinin nasıl bir şekle sahip olduğu eserde objektif olarak verilmiştir.

Eserin genelinde ise Bulgar ve Tatar halkına ait olan müsterek değerler (ahlak anlayışı, dini yaşam, ticari hayat, düşün, ölü denin önemi, ilmi hayat, sosyal değişim vd.) kişilik süzgecinden geçirilerek mükemmel bir şekilde okuyucuya sunulmuştur.

Mevcut çalışma, Türkologlar, tarihçiler, etnoğrafiler, arkeologlar, meskukatçılar, paleografyacılar, sosyologlar, ilahiyatçılar, lehafeçiler, eğitimciler ve diğer sosyal bilim mensupları için nadir materyallere sahip değerli bir eserdir.

978-975-16-2090-3

9 789751 620903

40 00

978-975-16-2090-3

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	6
ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	10
EL-KISMU'L-EVVEL MİN KİTABI.....	41
"MÜSTEFÂDÜ'L-AHBÂR FÎ AHVÂL-İ KAZAN VE BULGAR"	41
BİRİNCİ BÖLÜM.....	47
BULGARLARIN GEÇMİŞTE YAŞADIKLARI OLAYLAR VE BUNA BAĞLI HABERLER HAKKINDA	47
<i>BULGAR ŞEHRİ, HAKANLARI, MÜLKÜ, ESERLERİ VE DURUMU HAKKINDA.....</i>	47
BULGAR HALKININ ORTAYA ÇIKIŞI HAKKINDAKİ FASIL.....	50
HAZARLAR HAKKINDA ANLATILANLARIN FASLI	73
İDİL HAKKINDA ANLATILANLARIN FASLI	76
BORTAS HAKKINDA ANLATILANLARIN FASLI.....	77
BAŞKIRTLAR HAKKINDA ANLATILANLARIN FASLI.....	79
KIPÇAKLAR HAKKINDA ANLATILANLARIN FASLI	83
RUSLAR HAKKINDA ANLATILANLARIN FASLI	85
HAZAR HALKININ DURUMU, SAVAŞLARI, BULGAR İLİ (ÜLKESİ) VE BURAYA İSLÂMİYET'İN GİRİŞİ HAKKINDAKİ FASIL	92
BOLGAR (BULGAR) İSMİ İLE ALAKÂLİ OLARAK GÖSTERİLEN AÇIK VE DOĞRU HABERLERİN FASLI.....	100
BULGARLARIN SAVAŞLARI HAKKINDAKİ FASIL.....	111
BULGAR HALKININ ESERLERİ VE ÂLİMLERİ HAKKINDAKİ FASIL	115
BULGAR HANLARI HAKKINDAKİ FASIL.....	121
İKİNCİ BÖLÜM.....	125
TATAR HANLARI VE ONLARIN BU MEMLEKETE GELİŞLERİ HAKKINDAKİ FASIL.....	125
KAZAN ŞEHRİNDE KURULAN YENİ DEVLET HAKKINDAKİ FASIL	128
ASTRAHAN (EŞTERHAN) ŞEHRİNDE KURULAN DEVLET HAKKINDAKİ FASIL	141

KİRMEN ŞEHRİNDE KURULAN KASİMÎYE DEVLETİ HAKKINDAKİ FASIL	144
"TEVÂRÎH-İ BULGARÎYE" İSİMLİ KİTAPTAKİ AÇIK YANLIŞLAR, ÇİRKİN YALANLAR VE VÂKIALARIN KARIŞTIRILMASI HAKKINDAKİ AÇIKLAMALI FASIL	152
EL-KISMU'S-SÂNÎ MİN KİTÂBİ MÜSTEFÂDÜ'L-AHBÂR FÎ AHVÂL-İ KAZAN VE BULGAR.....	161
KAZAN VE BULGAR'DAKİ DURUM HAKKINDA YARARLANILAN HABERLER ADLI KİTABIN İKİNCİ CİLDİ	161
KAZAN'IN RUSYA BİRLİĞİNE GİRİŞİ VE TATARLARIN YENİ ŞARTLARDAKİ DURUMU	161
I. PETER (DELİ PETRO)	164
ORENBURG ŞEHİRİ.....	166
KAZAN TARİHİNDEN SAYFALAR	166
KAZAN'IN ÖNEMLİ ESERLERİ, SOKAKLARI, MEYDANLARI VE PAZARLARI	166
KAZAN'DA BULUNAN ESKİ MEZAR TAŞLARI	169
TATARLARIN İDARE ORGANLARI.....	169
MÜSLÜMANLARIN DİNİ İDARESİ, AZALARI VE REİSLERİ	170
KAZAN ŞEHRİNDEKİ TATAR RATUŞASI VE İDARECİLERİ	176
KAZAN'IN ETRAFINDAKİ BAZI KÖYLERİN KISACA TARİHİ	183
ŞAHISLAR VE ÖNEMLİ OLAYLAR	188
MİMARÎ KALINTILAR (ESERLER)	298
" <i>MÜSTEFÂDÜ'L-AHBÂR...</i> " IN İKİNCİ CİLDİNDE ZİKREDİLEN <i>MEDRESELERİN İSİMLERİ</i>	320
"MÜSTEFÂDÜ'L-AHBÂR FÎ AHVÂLİ KAZAN VE BULGAR"DA GEÇEN ESER ADLARI.....	323
DİZİN	331